

«Перамаглі, адбудававалі нашу краіну і крочым далей у будучыню...»

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

Як паведамлілі аўтары, ра-ней у ткацкіх выявах наўрад ці былі зваршчыкі альбо ай-цішнікі. А на гэтым палатне яны ёсць. І, канешне, земля-робы, будаўнікі, навукоўцы і дзеячы культуры. Нечакана, можна сказаць, у апошні мо-мант, мастак дабавіў вобраз ваеннай медсястры.

Тэхніка ўнікальных габеленаў Алены Шунейкі ў традыцы падвойнага і пераборнага аднабаковага ткацтва з'яўляецца элементам нематэрыяльнай культурнай спадчыны і ўнесена ў спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Беларусі. І гэта далёка не адзіны такі прыклад.

— Яўген Шунейка прыехаў з гатовым эскізам, мы раз-гаварыліся. І я расказала, што мая прабабуля, Марыя Фё-дараўна Барадзіна, ветэран вайны, была медыцынскай сястрой. Так з'явілася на па-латне медыцынская ваенная медсястра, хоць на самім эс-

кізе яе не было. А на палатне ўжо ёсць. Для мяне гэта было вельмі сімвалічна. Я сама ткала гэтую частку з вобра-зам сваёй бабулі, — з хваля-ваннем паведаміла маладая ткачыца Юлія БАРАДЗІ-НА. — Гэта маё першае па-латно, і калі мяне запрасілі ўдзельнічаць у прэксе, я з радасцю згадзілася.

А вось для Яўгена Шу-нейкі і яго сястры Алены ткацтва — справа сямей-

ная, прычым не аднаго па-калення. Іх бацька, Фелікс Шунейка, у 50-я гады міну-лага стагоддзя быў вядомы майстар на Гродзеншчыне. Ён не толькі сам ткаў, але і шукаў па вёсках ткачых, каб папулярызаваць гэтае рамяство. Дарэчы, у сучас-ным габелене значная част-ка нітак, якія некалі фарба-ваў Фелікс Шунейка. А яшчэ ён удасканаліў ткацкі станок пад вертыкальныя габелены.

На традыцыйным станку аснова кладзецца гарызан-тальна, так ткаць пасцілкі альбо ходнікі ці ручнікі. Для габеленаў зручней верты-кальнае ткацтва, бо адразу відаць, як кладзецца ўзор.

Сюжэт гродзенскага га-белена прапанаваў Яўген Шунейка, які таксама ўме-е добра ткаць, а зараз з'яўля-ецца прафесарам кафедры гісторыі і тэорыі мастацтва Беларускай акадэміі маста-

тваў. А яго сястра са сваёй вучаніцай увасобілі праект у жыццё. Праўда, раней вялікія габелены ткалі ў шэсць рук, гродзенкі працавалі ў чаты-ры рукі і свой твор у тэхніцы пераборнага ткацтва выка-налі за 151 дзень. Кажуць, што гэта надзвычай рэкорд-ны тэрмін.

— Наш габелен назвалі «Гісторыі жывая ніц». Бо гі-сторыя — гэта падмурак свя-домасці чалавека. Мы ўдзяч-ныя людзям, якія здабывалі Перамогу. А мы павінны гэ-тую незалежнасць захаваць. Захаваць традыцыі, культуру, каб свет ведаў, што жывуць такія працавітыя беларусы, зычлівыя, якія любяць свой край, сваю мову, свае карані. Менавіта гэта мы імкнуліся перадаць праз палатно, — агучвае сваё бачанне твора вопытная ткачыца.

Алена займаецца тка-цтвам больш за 40 гадоў, і гэта не першы яе вялікі габелен. Адзін з іх — «Вясна ў Прыне-манні» — упрыгожвае фае аб-ласнога метадычнага цэнтра. Майстрыха пераасэнсоўвае мясцовыя традыцыі і стварае свае арыгінальныя сюжэты і кампазіцыі, дзе можна ўба-чыць і помнікі архітэктуры, і сюжэты на духоўную тэму, і пейзажы. Тэхніка ўнікаль-ных габеленаў Алены Шу-

нейкі ў традыцыі падвойнага і пераборнага аднабаковага ткацтва з'яўляецца элемен-там нематэрыяльнай куль-турнай спадчыны і ўнесена ў спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Беларусі. І гэта далёка не адзіны такі прыклад.

Як расказала дырэктар Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтра на-роднай творчасці Алена МУРЭНЯ, у спіс носьбітаў нематэрыяльнай культур-най спадчыны ўнесена бела-ўзорыстае ткацтва Панямон-ня, якое ўзвалі і захоўваюць у Лідскім раёне. Традыцый-ныя ткацкія тэхнікі шматкаля-ровых пакрывалаў і дываноў развіваюць у аграгарадку Па-гародна Ваўкавыскага раё-на. Падвойныя ці гродзенскія дываны распаўсюджваюць майстры з вёскі Гудзевічы Мастоўскага раёна. У спісе спадчыны таксама простае двухнітовае ткацтва Ваўка-выскага раёна — у такой тэх-ніцы стваралі ўніверсальны від тканіны, з якой калісьці шылі адзенне, ткалі ручнікі, палавікі і пасцілкі.

Што да новага габелена «Гісторыі жывая ніц», ён буд-дзе вандраваць па Беларусі і выстаўляцца ў музеях ці ін-шых культурных установах.

Маргарыта УШКЕВІЧ, фота аўтара.

Па той бок злачынства

ПРАЧЫТАЦЬ ПА КРОПЛІ КРЫВІ

Медыцынскі судовы эксперт пра асаблівасці прафесіі, рэзанансныя справы і даследаванні на генным узроўні

Некалькі гадоў таму Магілёў ускалыхнула навіна пра жорсткае забойства прадпрымальніка. Знікла муж-чыну шукалі родныя, міліцыя і нават экстрасэнсы. Пры першасным аглядзе дома, дзе ён жыў, нічога падазронага не знайшлі, але калі на месца здарэн-ня выехалі спецыялісты ўпраўлення Дзяржкамітэта судовых экспертызаў па Магілёўскай вобласці, карці-на праяснілася. Было знойдзена некалькі кропель крыві, якія, па сутнасці, указалі на крымінальны след здарэння. Падазраны ў рэшце рэшт прызнаўся, што забілі прадпрымальніка і зацэментавалі яго ў падлогу гаража.

ЗАБОЙЦУ ВЫДАЛА... ШКАРПЭТКА

Марыя ДРАЊІЦА, намес-нік начальніка ўпраўлення лабараторных даследа-ванняў рэчавых доказаў біялагічнага характару УДКСЭ па Магілёўскай вобласці, можа расказаць шмат гісторый пра тое, як раскрываліся гучныя крымі-нальныя справы. Які б хітры і асцярожны ні быў злачы-нец, усё роўна знойдзецца дробязь, якая яго абавязко-ва выдаць, — валасы, сля-ды поту або сліны, любы ін-шы клетачны матэрыял, на аснове якога можна будзе ідэнтыфікаваць яго і прыця-гнуць да адказнасці.

Не менш рэзананснае было злачынства ў Глуску, калі зніклі 30-гадовая жан-чына і яе трохмесячная дач-ка. Пра гэты міліцыі паведа-міў сужыцель пацярпелай,

які асабіста ўдзельнічаў у пошуках, а потым высветлі-лася, што менавіта ён і быў забойцам.

— Наш эксперт знай-шоў па месцы жыхарства мужчыны шкарпэтку са слядамі крыві, па якой бы-ло ўстаноўлена, што кроў належыць менавіта знік-лай жанчыне, — расказ-вае Марыя Андрэеўна. —

Потым абвінавачаны сам паказаў, дзе закапаў сваіх ахвяр.

Цяжэй даводзіцца, калі клетачны матэрыял, сабра-ны на месцы злачынства, няма з чым ідэнтыфікаваць. Але гэта не значыць, што правапарушальнік можа спаць спакойна.

— Генетычны характа-рыстыкі знойдзенага матэ-рыялу мы змяшчаем у базу АІС «ДНК», і рана ці позна злачынец абавязкова там «засвеціцца», — кажа су-размоўніца. — Напрыклад, нядаўна раскрыты крадзеж, які быў здзейснены некалькі гадоў таму ў Асіповіцкім ра-ёне. Мужчыну затрымалі, і высветлілася яго дачыненне да нераскрытай справы.

НА ЭКСПЕРТЫЗУ ПРОСТА З РАДДОМА

Платныя экспертызы па заявах ад насельніцтва або па судовых пастановах — яшчэ адзін кірунак работы дзяржаўных судовых экс-пертаў УДКСЭ па Магілёў-скай вобласці. Асноўнае пы-танне — высвятленне баць-коўства. У сярэднім да экс-пертаў паступае прыкладна пяць-шэсць такіх матэрыя-лаў на тыдзень. Бывае, што да экспертаў звяртаюцца

адразу ж з раддома, калі на дзіця нават яшчэ няма па-сведчання аб нараджэнні. Мужчына гатовы прызнаць сваё бацькоўства, але крыху сумняваецца. Тады спецы-ялісты праводзяць экспер-тызу. У гэтым выпадку ўсё абыходзіцца без судовых цяжбаў. Цяжэй бывае зра-зумець тых бацькоў, якія ўстанаўліваюць сваё дачы-ненне да нараджэння ўжо дастаткова дарослых дзя-цей: незразумела, што ру-хае чалавекам, якога дзіця гадоў восем або дзесяць называла бацькам.

ПРА ЁСЁ РАСКАЖУЦЬ ГЕНЫ

Калі ў выпадку з уста-наўленнем бацькоўства праблем з клетачным ма-тэрыялам не бывае, то ў крымінальных справах ён здабываецца вельмі скла-дана. Спецыяліст ДКСЭ па-вінен знайсці яго на месцы здарэння, а потым зняць шляхам саскрэбу, выразан-ня, змыву. У лабараторных умовах «узломваюцца» кле-тачныя абалонкі, каб атры-маць доступ да ДНК. Пры дапамозе ПЛР колькасць копіяў ДНК, неабходных спе-цыялісту для даследавання, штучна павялічваецца, за-тым усё гэта змяшчаецца

ў спецыяльны аналізатар. Праграмнае забеспячэнне дазваляе прааналізаваць інфармацыю і расшыфра-ваць генатып.

— Маючы на руках ге-натып чалавека або ге-нетычныя сляды з месца здарэння, мы можам іх па-раўноўваць, — расказвае судмедэксперт. — У кожна-га з нас генатып унікальны, індывідуальны і аднолькавы ва ўсіх тканках арганізма. На працягу жыцця ён не мя-няецца.

Дарэчы, што датычыцца ўстанаўлення бацькоўства, то там аналіз праводзіцца крыху інакш. Генатып дзіця-ці, як вядома, фарміруецца з храмасом маці і бацькі. Калі спецыялісты не знаходзяць там храмасом бацькі, баць-коўства выключаецца.

ГАЛОЎНАЕ — АБСТРАГАВАЦА

У галаве ўсплываюць гі-сторыі адна за другую страш-нейшыя, жорсткасць ліхадзе-яў не паддаецца ніякаму ра-зуменню. Можна сабе ўявіць, што даводзіцца перажываць тым людзям, якім гэта ўсё неабходна даследаваць. Су-додыя эксперты ДКСЭ якраз і знаходзяцца на той самай «перадавой», дапамагаюць следчым фарміраваць доказы навуку базу.

— Заўсёды страшна, калі ўнікаеш у абставіны якога-небудзь злачынства, — кажа Марыя Драніца. — Мы стара-емся абстрагавацца і не думаць, што стаіць за тымі аб'ектамі, якія мы даследу-ем, каб захаваць сябе яшчэ і для сям'і, і для сяброў.

Нэлі ЗІГУЛЯ, фота з архіва УДКСЭ па Магілёўскай вобласці.